

VENDIM
Nr. 1, datë 26.2.2021

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vitore Tusha,	kryetare e Gjykatës Kushtetuese
Marsida Xhaferllari,	anëtare e “ “
Fiona Papajorgji,	anëtare e “ “
Altin Binaj,	anëtar i “ “
Përparim Kalo,	anëtar i “ “
Sonila Bejtja,	anëtare e “ “
Elsa Toska,	anëtare e “ “

me sekretare Blerina Basha, në datën 26.1.2021 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 1 akti, që u përket:

KËRKUESE: GJYKATA E RRETHIT GJYQËSOR TIRANË

SUBJEKTE TË INTERESUARA: KUVENDI I SHQIPËRISË, KËSHILLI I MINISTRAVE, PROKURORIA E PËRGJITHSHME

OBJEKTI: Shfuqizimi si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i togfjalëshit “nga gjykata e shkallës së parë që ka dhënë vendimin në dhomën e këshillimit” të pikës 1 të nenit 453 të Kodit të Procedurës Penale (KPP), si dhe togfjalëshit “... i së njëjtës gjykatë” të pikës 3 të nenit 453 të KPP-së, të ndryshuar me ligjin nr. 35/2017.

BAZA LIGJORE: Nenet 4, 34, 116, 135 dhe 145 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 68 i ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (ligji nr. 8577/2000).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes Elsa Toska, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuases, e cila ka kërkuar pranimin e kërkesës, parashtrimet me shkrim të subjekteve të interesuara, Kuvendit të Shqipërisë, Këshillit të Ministrave dhe Prokurorisë së Përgjithshme, të cilat kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (Gjykata) në datën 11.9.2018 me kërkesën nr. G-11 prot. për konstatimin e kushtetutshmërisë së pikave 1 dhe 3 të nenit 453 të KPP-së. Sipas kësaj kërkesë rezulton se me vendimin nr. 1418, datë 2.11.2010, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vendosur deklarimin fajtor të të pandehurit A.M. për veprën penale “Mashttrim që ka sjellë pasoja të rënda” dhe në bazë të neneve 143, paragrafi i dytë dhe 49 të Kodit Penal (KP) e ka dënuar atë me 10 vjet burgim. Vendimi ka marrë formë të prerë në datën 12.11.2010. Ky proces rezulton të jetë bërë në mungesë të të pandehurit A.M., me mbrojtës të caktuar kryesisht dhe njoftimi për të është bërë me shpallje, pasi nuk është gjendur. Ndodhur në

këto kushte, i pandehuri i është drejtuar gjykatës me kërkesë për rishikimin e vendimit penal të formës së prerë të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, bazuar në nenin 450/1, shkronja “c” të KPP-së. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, gjatë shqyrtimit të çështjes, duke vlerësuar se pikat 1 dhe 3 të nenit 453 të KPP-së bien ndesh me Kushtetutën, ka vendosur pezullimin e gjykimit të çështjes dhe dërgimin e saj në Gjykatën Kushtetuese për kontrollin e kushtetutshmërisë së normës. Në datën 20.12.2019 Kolegji i Gjykatës Kushtetuese ka vendosur kalimin e çështjes në seancë plenare mbi bazë dokumentesh.

2. Në datën 20.3.2019 në Gjykatën Kushtetuese është regjistruar një kërkesë tjetër e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë me nr.G-3 prot., me të njëjtin objekt. Sipas kësaj kërkesë rezulton se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 31, datë 31.1.2000, ndër të tjera, ka vendosur deklarimin fajtor të shtetasit M.P. për kryerjen e veprave penale të parashikuara nga nenet 333, 79/c, 22, 76 dhe 110/2 të KP-së dhe në bazë të nenit 55 të KP-së, dënimin e tij përfundimisht me burgim të përjetshëm. Për ankimin e të bashkëpandehurve, Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 222, datë 24.5.2000, ka vendosur lënien në fuqi të këtij vendimi. Po për rekursin e të bashkëpandehurve, Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e tij. Duke qenë se shtetasi M.P. është gjykuar në mungesë, nëpërmjet përfaqësuesve të tij ka kërkuar rishikimin e vendimit të formës së prerë të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, bazuar në nenin 450/1, shkronja “e”, të KPP-së. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, gjatë shqyrtimit të çështjes, duke vlerësuar se pikat 1 dhe 3 të nenit 453 të KPP-së bien ndesh me Kushtetutën, ka vendosur pezullimin e gjykimit të çështjes dhe dërgimin e saj në Gjykatën Kushtetuese për kontrollin e kushtetutshmërisë së normës. Në datën 8.1.2020 Kolegji i Gjykatës Kushtetuese ka vendosur kalimin e çështjes në seancë plenare mbi bazë dokumentesh.

3. Në datën 14.5.2019 në Gjykatën Kushtetuese është regjistruar një kërkesë e ardhur përsëri nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë me nr.G-4 prot., me të njëjtin objekt. Sipas kësaj kërkesë rezulton se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 3013, datë 10.11.2017, ka vendosur deklarimin fajtor të shtetasit F.F. për kryerjen e veprës penale “Mosbindja ndaj urdhrin të ligjshëm të punonjësit të rendit publik” dhe dënimin e tij me dy muaj burgim. Ndaj këtij vendimi rezulton se nuk është paraqitur ankim. Shtetasi F.F. është ndaluar në kufi në datën 11.4.2019 dhe në vijim është bërë ekzekutimi i vendimit gjyqësor penal të formës së prerë të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë. Shtetasi F.F. nëpërmjet avokatit të tij ka paraqitur pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë kërkesë me objekt rishikimin e këtij vendimi, për arsye se vendimi ndaj tij ishte dhënë në mungesë, bazuar në nenin 450/1, shkronja “e”, të KPP-së. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, gjatë shqyrtimit të çështjes, duke vlerësuar se pikat 1 dhe 3 të nenit 453 të KPP-së bien ndesh me Kushtetutën, ka vendosur pezullimin e gjykimit të çështjes dhe dërgimin e saj në Gjykatën Kushtetuese për kontrollin e kushtetutshmërisë së normës. Në datën 8.1.2020 Kolegji i Gjykatës Kushtetuese ka vendosur kalimin e çështjes në seancë plenare mbi bazë dokumentesh.

4. Gjithashtu, në datën 10.2.2020 në Gjykatën Kushtetuese është regjistruar një kërkesë tjetër e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë me nr. G-1 prot., me të njëjtin objekt. Sipas kësaj kërkesë rezulton se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 1646, datë 31.5.2018, ka vendosur deklarimin fajtor të të pandehurit I.K. për kryerjen e veprës penale “Vrasje me paramendim”, e mbetur në tentativë dhe bazuar në nenet 78, paragrafi 1 dhe 22 të KP-së, dënimin e tij me 16 vjet burgim. Ky vendim ka marrë formë të prerë në datën 3.10.2018, pasi nuk është ankimuar nga përfaqësuesi i të pandehurit. Mbi këtë bazë, Prokuroria e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka lëshuar urdhrin për ekzekutim, i cili është ekzekutuar në Francë në datën 21.1.2020. Shtetasi I.K., bazuar në nenin 352 të KPP-së, me pretendimin se është gjykuar në mungesë, i është drejtuar gjykatës për rishikimin e vendimit të formës së prerë të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, bazuar në nenin 450/1, shkronja “e”, të KPP-së. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, gjatë shqyrtimit të çështjes, duke vlerësuar se pikat 1 dhe 3 të nenit 453 të KPP-së bien ndesh me Kushtetutën, ka vendosur

pezullimin e gjykimit të çështjes dhe dërgimin e saj në Gjykatën Kushtetuese për kontrollin e kushtetutshmërisë së normës. Në datën 18.2.2020 Kolegji i Gjykatës Kushtetuese ka vendosur kalimin e çështjes në seancë plenare mbi bazë dokumentesh.

5. Në datën 18.9.2020 në Gjykatën Kushtetuese është regjistruar një kërkesë tjetër e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë me nr.G-6 prot., me të njëjtin objekt. Sipas kësaj kërkesë rezulton se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 430 të vitit 2018, midis të tjerash, ka vendosur deklarimin fajtor të të pandehurit E.K. për kryerjen e veprës penale “Mosdhënia e mjeteve për jetesë” dhe bazuar në nenin 125 të KP-së, dënimin e tij me 9 (nëntë) muaj burgim. Ky vendim ka marrë formë të prerë në datën 2.7.2018, pasi nuk është ankimuar nga i pandehuri. Mbi këtë bazë, Prokuroria e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka lëshuar urdhrin për ekzekutimin e vendimit penal. Përfaqësuesi i të pandehurit i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë me kërkesë për rishikimin e këtij vendimi, duke pretenduar se është gjykuar në mungesë, bazuar në nenin 450, shkronja “e”, të KPP-së, e cila është vënë në lëvizje për shqyrtimin e kësaj kërkesë, duke vlerësuar se pikat 1 dhe 3 të nenit 453 të KPP-së bien ndesh me Kushtetutën, dhe ka vendosur pezullimin e gjykimit të çështjes, si dhe dërgimin e saj në Gjykatën Kushtetuese për kontrollin e kushtetutshmërisë së normës. Në datën 9.10.2020 Kolegji e Gjykatës Kushtetuese ka vendosur kalimin e çështjes në seancë plenare mbi bazë dokumentesh.

6. Në datën 7.1.2021, Mbledhja e Gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese, bazuar në nenin 1, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000, ka vendosur bashkimin e kërkesave të paraqitura nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë (gjykata referuese) në një çështje të vetme.

II

Pretendimet e palëve

7. **Gjykata referuese** i është drejtuar Gjykatës për shfuqizimin e dispozitave të KPP-së, sipas objektit të kërkesës, duke paraqitur në mënyrë të përmbledhur:

7.1. Në rastin konkret plotësohen kushtet e legjitimitetit në gjykimin kushtetues. Para gjykatës referuese janë paraqitur kërkesa për rishikimin e vendimeve penale të formës së prerë, ndaj kushtetutshmëria ose jo e dispozitave të kundërshtuara të nenit 453 të KPP-së, të ndryshuara me ligjin nr. 35/2017, është element thelbësor që kushtëzon drejtpërdrejt dhënien e një vendimi përfundimtar në lidhje me çështjen objekt gjykimi. Për shkak të qartësisë së kësaj dispozite dhe praktikës së konsoliduar gjyqësore nuk ekziston asnjë mundësi që kjo dispozitë të interpretohet në harmoni me dispozitat kushtetuese, të cilat gjykata referuese vlerëson se cenohen. Për rrjedhojë, plotësohet parakushti që kushtetutshmëria e normës të jetë *conditio sine qua non* për zgjidhjen e çështjes konkrete.

7.2. *Cenohet parimi i rigjyimit të çështjes “nga një gjykatë më e lartë”*, sipas nenit 34 të Kushtetutës, që është një dispozitë që zbatohet drejtpërdrejt lidhur me faktin se cila është gjykata kompetente për të vendosur rigjykimin. Në këto kushte, parashikimi ligjor se kompetente për të gjykuar kërkesën për rishikim është gjykata e shkallës së parë, që ka dhënë vendimin në dhomën e këshillimit, bie në kundërshtim me parimin e shtetit të së drejtës, i shprehur në përparësinë e normave të Kushtetutës në raport me normat e tjera ligjore. Për rrjedhojë, pikat 1 dhe 3 të nenit 453 të KPP-së bien ndesh me nenet 4, 34, 116, 135 dhe 145 të Kushtetutës.

7.3. *Cenohet parimi i pavarësisë* në drejtim të *kontrollit të shkallëzuar gjyqësor*, sipas të cilit vendimet gjyqësore të gjykatave më të ulëta kontrollohen nga ato më të larta, në përputhje me nenet 135 dhe 145 të Kushtetutës. Dispozitat objekt kundërshtimi parashikojnë se një trup gjykues i së njëjtës shkallë mund të kontrollojë një vendim të gjykuar nga një tjetër trup gjykues i së njëjtës shkallë gjykimi.

8. **Subjekti i interesuar, Kuvendi i Shqipërisë**, duke pretenduar se dispozitat e KPP-së të kundërshtuara nga gjykata referuese janë në përputhje me Kushtetutën, në mënyrë të përmblodhur, ka prapësuar sa vijon:

8.1. Gjikata referuese në disa raste të paraqitura në Gjykatën Kushtetuese, në lidhje me çështjen objekt kërkesë, nuk legjitimohet për të iniciuar gjykimin incidental. Vendimet e formës së prerë, të cilat kërkojnë të rishikohen, janë marrë përpara hyrjes në fuqi të ligjit nr. 35/2017, ndaj ajo duhet të përdorte mjetet ligjore që kanë qenë në fuqi në kohën kur është marrë vendimi i formës së prerë, të cilat janë favorizuese për të. Gjykata referuese, përpara se t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese, duhet të hetonte nëse kishte dispozita të tjera për të zgjidhur çështjen në gjykim. Në rastin konkret janë dispozitat e KPP-së para hyrjes në fuqi të ligjit nr. 35/2017. Për rastet e tjera ajo legjitimohet t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese.

8.2. Rregullimi ligjor i rishikimit me ligjin nr. 35/2017 është bërë domosdoshmëri pas ndryshimit në Kushtetutë të funksionit rishikues të Gjykatës së Lartë. Kalimi i kompetencës rishikuese gjykatës së shkallës së parë është bërë në kushtet kur Gjykata e Lartë është vetëm gjykatë ligji, pra gjykatë që kontrollon mënyrën e respektimit dhe zbatimit të ligjit material e procedural, dhe rishikimi sipas ligjit procedural parashikohet si një mjet i veçantë ankimi.

8.3. Nuk cenohet procedura e rishikimit, pasi ligjvënësi ka përcaktuar se gjykata e shkallës së parë që ka dhënë vendimin është gjykata që do të shqyrtojë kushtet formale të kërkesës për rishikim, por do të jetë një trup tjetër gjykues, po në gjykatën e shkallës së parë ose në gjykatën e apelit, kur kërkesa është bërë vetëm kundër vendimit të saj, që do të shqyrtojë themelin e kërkesës. Lejimi i ankimit ndaj vendimit të gjykatës rishikuese garanton parimin se pushteti gjyqësor ushtrohet i shkallëzuar, sipas parimit të kontrollit të vendimeve gjyqësore të gjykatave më të ulëta nga ato më të larta.

9. **Subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave**, duke pretenduar se dispozitat e KPP-së të kundërshtuara nga gjykata referuese janë në përputhje me Kushtetutën, në mënyrë të përmblodhur, ka prapësuar sa vijon:

9.1. Gjykata referuese nuk legjitimohet në kërkesën e saj drejtuar Gjykatës Kushtetuese, pasi nuk plotëson kushtet që ka parashikuar neni 145/2 i Kushtetutës dhe neni 68 i ligjit nr.8577/2000. Gjykata referuese nuk ka përcaktuar dispozitën materiale që do të zbatohet në zgjidhjen e çështjes konkrete, nuk ka bërë të gjitha përpjekjet për të interpretuar normën, si dhe nuk ka parashtruar argumente serioze për jokushtetutshmërinë e saj. Për rrjedhojë, ajo duhet të vazhdonte me gjykimin e çështjes, pasi dispozitat janë të natyrës procedurale dhe nuk sjellin asnjë efekt ose ndikim në shqyrtimin e çështjes.

9.2. Termi “rigjykim”, sipas nenit 34 të Kushtetutës, i referohet rigjykit të çështjeve, sipas kuptimit të dhënë nga Kodi i Procedurës Civile (KPC) dhe KPP-ja, i cili është tërësisht i ndryshëm nga instituti i rishikimit të vendimeve të formës së prerë. Për pasojë, pretendimi i gjykatës referuese se dispozitat objekt gjykimi janë në kundërshtim me nenin 34 të Kushtetutës, është i pabazuar.

9.3. Në rastin hipotetik të shfuqizimit të normës do të gjendemi përpara një vakumi ligjor në drejtim të gjykatës kompetente për të shqyrtuar kërkesën për rishikim, duke pasjellë cenimin e së drejtës së aksesit në gjykatë për individët. Në rast riformulimi të dispozitës, duke përcaktuar në rastin hipotetik se kërkesa për rishikim shqyrtohet nga një gjykatë më e lartë se ajo që ka dhënë vendimin, përsëri dispozita do të ishte e paqartë në rastin e rishikimit të vendimit gjyqësor të Gjykatës së Lartë. Si pasojë, Gjykata mund të kryejë interpretimin pajtues të dispozitës dhe jo shfuqizimin e saj si antikushtetuese.

10. **Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme**, duke pretenduar se dispozitat e KPP-së të kundërshtuara nga gjykata referuese janë në përputhje me Kushtetutën, në mënyrë të përmblodhur, ka prapësuar sa vijon:

10.1. Pretendimet e gjykatës referuese janë të pabazuara, pasi dispozitat objekt kërkesë nuk bien ndesh me ndonjë normë tjetër kushtetuese, për më tepër janë në përputhje me standardet ndërkombëtare.

10.2. Instituti i rishikimit përbën një diskriminim pozitiv të individit, si për sa i përket thelbit ashtu edhe procedurës, duke i njohur të drejtën gjykatës, që ka dhënë vendimin si gjykatë e shkallës së parë, të korrigjojë vendimin e vet dhe të marrë vendim në kushtet e evidentimit të elementeve të faktit që kanë qenë objektivisht të pamundura të administrohen në gjykimin e parë.

10.3. Gjykata referuese duhet të trajtonte në kërkesën e saj kushtetutshmërinë e shkronjave “d”, “dh” dhe “e” të nenit 450 të KPP-së. Vetëm në këtë rast do të kishte vlerë diskutimi për kushtetutshmërinë, pasi një analizë e tillë do të çonte në konkluzionin nëse janë ndryshimet e bëra në lidhje me kompetencën, që cenojnë rendin juridik ose shkaqet e kërimit të rishikimit. Duke analizuar se shkaqet sipas shkronjave “a”, “b”, “c” dhe “ç” të nenit 450 të KPP-së janë kërkime bazuar në kontrollin e faktit, kurse shkaqet e parashikuara në shkronjat “d”, “dh” dhe “e” të nenit 450 të KPP-së janë parashikime bazuar mbi kontrollin e ligjit, atëherë dhe kërkuesja do të ofronte arsye për antikushtetutshmërinë e normës.

10.4. Ndryshimi i kompetencës së dhënë gjykatës së shkallës së parë do të binte ndesh me të gjithë korpusin e dispozitave, që nëpërmjet ndryshimeve kanë synuar ta kthejnë Gjykatën e Lartë në gjykatë ligji.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

11. Gjykata vlerëson të theksojë se prej datës 23 mars të vitit 2018 ajo nuk ka pasur kuorumin e nevojshëm ligjor për formimin dhe funksionimin e shqyrtimit të çështjeve në seancë plenare. Pas plotësimit të këtij kuorumi u bë e mundur marrja në shqyrtim e këtyre çështjeve në seancë plenare.

A. Për legjitimitimin e gjykatës referuese

12. Neni 145, pika 2 dhe neni 134, pika 1, shkronja “dh”, të Kushtetutës u njohin të drejtën gjyqtarëve që gjatë gjykit, kur ata çmojnë se ligjet bien në kundërshtim me Kushtetutën, të mos i zbatojnë ato, duke vendosur pezullimin e çështjes dhe dërgimin e saj Gjykatës Kushtetuese.

13. Gjykata, bazuar në nenin 145, pika 2, të Kushtetutës, i konkretizuar në nenin 68 të ligjit nr. 8577/2000, ka vlerësuar se që të legjitimohet gjykata referuese për iniciimin e kontrollit incidental të normës ligjore për pajtueshmëri me Kushtetutën, duhet që gjatë procesit gjyqësor: (i) të ketë përcaktuar/identifikuar ligjin që do të zbatohet për zgjidhjen e çështjes konkrete; (ii) të parashtrojë arsye serioze për antikushtetutshmërinë e këtij ligji, duke referuar në normat ose parimet konkrete të Kushtetutës; (iii) të ketë krijuar bindjen se gjykimi nga ajo nuk mund të përfundojë në mënyrë të pavarur nga gjykimi në Gjykatën Kushtetuese; (iv) të ketë hetuar nëse ka dispozita të tjera për të zgjidhur çështjen në gjykim dhe, nëse arrin në konkluzionin se ky është ligji i vetëm të cilit duhet t'i referohet për zgjidhjen e çështjes, të bëjë të gjitha përpjekjet për ta interpretuar atë në përputhje me Kushtetutën (*shih vendimin nr.26, datë 22.5.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Subjekti i interesuar, Kuvendi, ka pretenduar se gjykata referuese nuk legjitimohet për t'iu drejtuar Gjykatës Kushtetuese, pasi në disa raste të paraqitura përpara kësaj Gjykate, vendimet e formës së prerë që kërkohej të rishikohen janë marrë përpara se të hynin në fuqi dispozitat e ligjit nr. 35/2017, ndaj ajo duhej të përdorte mjetet ligjore që kanë qenë në fuqi në kohën kur është marrë vendimi i formës së prerë, të cilat janë favorizuese për të. Gjykata referuese, përpara se t'i drejtohej Gjykatës Kushtetuese, duhej të hetonte nëse kishte dispozita të tjera për të zgjidhur çështjen në shqyrtim, që në rastin konkret janë dispozitat procedurale para hyrjes në fuqi të ligjit nr. 35/2017.

15. Subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave, ka prapësuar duke argumentuar se gjykata referuese nuk ka bërë të gjitha përpjekjet për të interpretuar normën, si dhe nuk ka parashtruar argumente serioze për jokushtetutshmërinë e saj.

16. Bazuar në materialet e dërguara kësaj Gjykate nga gjykata referuese, së bashku me vendimin për pezullimin e gjykimit të çështjeve, rezulton se ajo është vënë në lëvizje për shqyrtimin e kërkesave për rishikimin e vendimeve penale të formës së prerë, dhënë nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë (*shih paragrafët 1-5 të këtij vendimi*), ku kërkesit kanë qenë të gjithë të gjykuar në mungesë dhe kërkojnë rishikim të vendimeve bazuar në shkronjën “e” të nenit 450/1, si dhe në një rast në shkronjën “c” të po këtij neni të KPP-së (*prg.1 i vendimit*).

17. Në nenin 453, pika 1 parashikohet se gjykata kompetente për shqyrtimin e kërkesës është gjykata e shkallës së parë që ka dhënë vendimin dhe se kërkesa shqyrtohet në dhomën e këshillimit pa praninë e palëve. Sipas pikës 2 të këtij neni, kur kërkesa është bërë jashtë rasteve të përcaktuara në nenin 450 ose rezulton haptazi e pambështetur, vendoset mospranimi i saj. Ndërsa, sipas pikës 3 të po këtij neni, kur kërkesa pranohet, gjykata vendos dërgimin e çështjes për rigjykim nga një trup tjetër gjykues i së njëjtës gjykatë ose në gjykatën e apelit, kur kërkesa është bërë vetëm kundër vendimit të saj. Gjykata referuese ka kundërshtuar pikërisht përmbajtjen e pikave 1 dhe 3 të nenit 453 të KPP-së, duke pretenduar se ato bien ndesh me normat kushtetuese.

18. Në kuptim të kriterëve për legjitimitimin e gjykatës referuese, Gjykata vlerëson se dispozitat e kundërshtuara janë të zbatueshme në procedurat që duhet të ndiqen prej saj në zgjidhjen e çështjes konkrete. Gjykata referuese ka identifikuar lidhjen e drejtpërdrejtë mes dispozitës së kundërshtuar dhe nevojës për përdorimin e saj në zgjidhjen e çështjes konkrete dhe ka argumentuar se gjykimi që ka nisur nuk mund të përfundojë pa i dhënë përgjigje çështjes së kushtetutshmërisë së normës nga ana e Gjykatës Kushtetuese. Po ashtu, ajo ka parashtruar edhe argumentet kushtetuese ku e mbështet kërkesën e saj.

19. Në lidhje me pretendimin e subjektit të interesuar, Kuvendit, se gjykata referuese nuk legjitimohet, pasi ajo duhet të zbatonte dispozitat procedurale penale që ishin në fuqi në kohën kur janë marrë vendimet gjyqësore të formës së prerë që kërkohej të rishikohen, pra KPP-së, para hyrjes në fuqi të ligjit nr. 35/2017, Gjykata vlerëson se ky pretendim është i pabazuar. Edhe pse Kushtetuta nuk përmban një rregull të veçantë për zbatimin në kohë të ligjit, me përjashtim të fuqisë prapavepruese të ligjit penal favorizues (neni 29, pika 3) dhe ndalimit të fuqisë prapavepruese të ligjit për taksat, tatimet dhe detyrimet financiare (neni 155), zbatimi i ligjit në kohë lidhet me shtetin e së drejtës dhe procesin e rregullt ligjor, në kuptimin që siguria juridike kërkon që kushdo të jetë në gjendje të parashikojë se si zbatohet ligji në një situatë të caktuar. Për sa i takon zbatimin në kohë të ligjit procedural penal, Gjykata thekson se përveç rasteve kur parashikohet shprehimisht ndryshe, ai zbatohet në përputhje me parimin *tempus regit processum*. Jurisprudenca kushtetuese është shprehur edhe më parë se në të drejtën procedurale, ndryshe nga ajo materiale, ligji i ri ka fuqi edhe për çështjet që janë në gjykim, me përjashtim të rastit kur vetë ai shprehet ndryshe (*shih vendimet nr. 11, datë 23.4.2009; nr. 106, datë 27.5.2002 të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Duke iu referuar nenit 285 të ligjit nr.35/2017 (dispozitave kalimtare), rezulton se nuk ka asnjë përjashtim ose përcaktim lidhur me zbatimin e ligjit të vjetër. Gjykata konstaton se të gjitha kërkesat për rishikim janë depozituar pranë gjykatës të shkallës së parë pas datës 1 gusht të vitit 2017, kohë kur hyri në fuqi ligji nr. 35/2017 me ndryshimet përkatëse. Për pasojë, në kohën e shqyrtimit të kësaj çështjeje në gjykatën referuese, zbatoheshin dispozitat e reja të KPP-së, të ndryshuara me ligjin nr. 35/2017.

21. Për sa i përket pretendimit të subjektit tjetër të interesuar, Këshillit të Ministrave, se gjykata referuese nuk legjitimohet, pasi dispozitat ligjore të dërguara për shqyrtim në Gjykatën Kushtetuese kanë karakter procedural dhe nuk sjellin efekt ose ndikim në zgjidhjen e çështjes prej saj, Gjykata

vlerëson se është i pabazuar. Neni 145, pika 2, i Kushtetutës, i lidhur me nenin 68, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, nuk bëjnë asnjë përjashtim të shprehur për ligjet me natyrë procedurale, por ashtu siç është konfirmuar nga jurisprudenca kushtetuese, kërkojnë që ligji i dërguar për shqyrtim të ketë lidhje me gjykimin pranë gjykatës referuese në atë masë që ky gjykim nuk mund të përfundojë në mënyrë të pavarur pa u shqyrtuar nga Gjykata Kushtetuese kushtetutshmëria e ligjit të dërguar. Parë në këtë këndvështrim, duhet evidentuar se ligji procedural shërben për të disiplinuar zhvillimin e procesit të rregullt, në funksion të përcaktimit të fakteve, identifikimit dhe zbatimit të ligjit material për zgjidhjen e mosmarrëveshjes. Për më tepër, Gjykata thekson faktin se edhe në të kaluarën ka pasur si objekt të shqyrtimit të saj raste të gjykimit incidental të normave, ku objekt kërkesë kanë qenë norma ligjore procedurale (*shih vendimet nr. 26, datë 22.5.2015; nr. 30, datë 25.5.2015; nr. 62, datë 4.11.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

22. Gjithashtu, Gjykata vëren se në të gjitha kërkesat gjykata referuese është vënë në lëvizje nga kërkesa për rishikim e të pandehurve kundër vendimeve të gjykatave të shkallës së parë që kanë vendosur fajësinë e tyre. Bazuar në pikën 3 të nenit 453 të KPP-së, kompetenca e gjykatës referuese, nëse arrin në përfundimin se kërkesa për rishikim do të pranohet, është të vendosë dërgimin e çështjes për rigjykim një tjetër trupi gjykues të së njëjtës shkallë (Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë në rastet në shqyrtim). Për pasojë, Gjykata vlerëson se bazuar në nenin 48, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, gjykata referuese nuk legjitimohet në lidhje me pretendimet për dërgimin e çështjes për rigjykim nga gjykata e shkallës së parë në gjykatën e apelit, pasi nuk gjendet në asnjë nga rastet që ka për shqyrtim përpara saj. Në përfundim, Gjykata çmon se gjykata referuese plotëson kriteret e legjitimitetit, në kuptim të nenit 145/2 të Kushtetutës dhe nenit 68 të ligjit nr. 8577/2000, vetëm në rastet e dërgimit të çështjes për rigjykim nga një trup gjykues në një tjetër të së njëjtës shkallë.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për pretendimin e cenimit të parimit të rigjykimit të çështjes “nga një gjykatë më e lartë”

23. Gjykata referuese pretendon se parashikimi ligjor se kompetente për të gjykuar kërkesën për rishikim është gjykata e shkallës së parë që ka dhënë vendimin në dhomën e këshillimit, bie në kundërshtim me nenin 34 të Kushtetutës, pasi askush nuk mund të gjykohej sërish, me përjashtim të rasteve kur është vendosur rigjykimi i çështjes nga një gjykatë më e lartë, sipas mënyrës së parashikuar me ligj. Në këto kushte, ky parashikim ligjor bie në kundërshtim edhe me parimin e shtetit të së drejtës, i shprehur në përparësinë e normave të Kushtetutës në raport me normat e tjera ligjore, bazuar në nenet 4 dhe 116 të Kushtetutës.

24. Subjekti i interesuar, Kuvendi i Shqipërisë, prapëson se neni 453 i KPP-së ka ndryshuar vetëm gjykatën e rishikimit, duke ia dhënë këtë kompetencë gjykatave të shkallës së parë. Ky rregullim është bërë domosdoshmëri pas ndryshimit në Kushtetutë të funksionit rishikues të Gjykatës së Lartë, në kushtet kur Gjykata e Lartë është vetëm gjykatë ligji.

25. Subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave, prapëson se termi “rigjykim” në nenin 34 të Kushtetutës i referohet rigjykimit të çështjeve, sipas kuptimit të dhënë nga KPC-ja dhe KPP-ja, i cili është tërësisht i ndryshëm nga instituti i rishikimit të vendimeve të formës së prerë. Në rast riformulimi të dispozitës, duke përcaktuar në rastin hipotetik se kërkesa për rishikim shqyrtohet nga një gjykatë më e lartë se ajo që ka dhënë vendimin, përsëri dispozita do të ishte e paqartë në rastin e rishikimit të vendimit gjyqësor të Gjykatës së Lartë.

26. Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme, në parashtrimet e paraqitura pranë Gjykatës, argumenton se pretendimet e kërkuases janë të pabazuara, për faktin se dispozitat objekt kërkesë nuk bien ndesh me ndonjë normë tjetër kushtetuese, e, për më tepër, janë në përputhje me standardet ndërkombëtare. Instituti i rishikimit përbën një diskriminim pozitiv për individin, si për sa i përket thelbit, ashtu edhe për sa i përket procedurës. Ndryshimi i kompetencës do të binte ndesh

me të gjithë korpusin e dispozitave, që nëpërmjet ndryshimeve kanë synuar ta kthejnë Gjykatën e Lartë në gjykatë ligji.

27. Në lidhje me parimin e shtetit të së drejtës, Gjykata në jurisprudencën e saj është shprehur se ky parim detyron të gjitha organet e pushtetit publik që t'i ushtrojnë kompetencat e tyre vetëm në kuadër dhe në bazë të normave kushtetuese. Aktet juridike që nxirren nga këto organe duhet të jenë në pajtim me aktet juridike më të larta si në kuptimin formal, ashtu edhe atë material. Respektimi i hierarkisë së akteve normative është një detyrim që rrjedh nga parimi i shtetit të së drejtës dhe i koherencës në sistemin ligjor (*shih vendimet nr. 2, datë 3.2.2010; nr. 1, datë 12.1.2011; nr. 23, datë 8.6.2011; nr. 25, datë 28.4.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

28. Nga ana tjetër, Gjykata ka theksuar në jurisprudencën e saj se çdo dispozitë e Kushtetutës duhet të interpretohet në mënyrë që të jetë e pajtueshme me parimet themelore kushtetuese. Kjo, për arsye se të gjitha normat dhe parimet kushtetuese formojnë një sistem harmonik. Natyra e Kushtetutës, koncepti i kushtetutshmërisë, nënkupton që Kushtetuta nuk mund të ketë kontradikta të brendshme. Për pasojë, asnjë dispozitë e saj nuk mund të nxirret jashtë kontekstit të saj dhe të interpretohet më vete (*shih vendimin nr. 2, datë 19.1.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

29. Nisur nga pretendimet e gjykatës referuese që lidhen me nenin 34 të Kushtetutës, Gjykata do të ndalet në qëllimin dhe kuptimin e këtij neni, me përmbajtje: “*Askush nuk mund të dënohet më shumë se një herë për të njëjtën vepër penale dhe as të gjykoet sërish, me përjashtim të rasteve kur është vendosur rigjykimi i çështjes nga një gjykatë më e lartë, sipas mënyrës së parashikuar me ligj.*”.

30. Gjykata vlerëson se *ratio* i nenit 34 të Kushtetutës është sanksionimi i parimit “të mos gjykitim dhe dënimit dy herë për të njëjtën vepër penale” (*ne bis in idem*) dhe parimit të “gjësë së gjykuar” (*res judicata*). Këto dy parime vijnë si garanci të konfirmuara nga kjo dispozitë kushtetuese, në kuadër të mbrojtjes së të drejtave të individit në fushën penale.

31. Nga ana tjetër, Gjykata thekson se neni 34 i Kushtetutës parashikon se qëllimi i gjykitimit dy herë ka edhe përjashtim, që nënkupton se kur plotësohen disa kushte, çështja mund të rigjykoet, por gjithmonë mbi bazën e ankimit. Shprehja “rigjykimi i çështjes nga një gjykatë më e lartë” në nenin 34 të Kushtetutës tregon se rigjykimi, si përjashtim i ndalimit të gjykitimit dy herë, nuk mund të vendoset me nismë të gjykatës, por merr shkak në çdo rast nga ankimi. Në këtë kontekst, kjo shprehje duhet parë e lidhur me përmbajtjen e nenit 43 të Kushtetutës, që garanton të drejtën e ankimit ndaj çdo vendimi gjyqësor, dispozitë e cila në përmbajtjen e saj përdor sërish konceptin “gjykatë më e lartë”.

32. Në vlerësimin e Gjykatës, shprehja “*rigjykimi i çështjes nga një gjykatë më e lartë, sipas mënyrës së parashikuar me ligj*”, parashikuar në nenin 34 të Kushtetutës, nuk i referohet posaçërisht vetëm kërkesës për rishikim si fazë procedurale e institutit të rishikimit, sikundër e lexon kërkesja gramatikisht, për rrjedhojë as përcaktimit të gjykatës kompetente për shqyrtimin e pranimin të kërkesës për rishikim, por i referohet institutit të rishikimit si tërësi me të dyja fazat dhe të gjitha garancitë e procedurat që ky institut ofron sipas ligjit, veçanërisht garantimin e së drejtës së ankimit për të dënuarin.

33. Gjithashtu, Gjykata thekson se me ligjin nr. 76/2016, datë 22.7.2016, Kushtetuta ka pësuar ndryshime edhe në përcaktimin e kompetencës së Gjykatës së Lartë. Neni 141, pika 1, i Kushtetutës, thotë: “Gjykata e Lartë shqyrton çështje lidhur vetëm me kuptimin dhe zbatimin e ligjit për të siguruar njësimin ose zhvillimin e praktikës gjyqësore, sipas ligjit”. Duke mbajtur në konsideratë këtë fakt, Gjykata thekson se parashikimet ligjore për kërkesën për rishikim, sipas nenit 453 të KPP-së, kanë ardhur edhe si pasojë e ndryshimit të kompetencës ligjore të Gjykatës së Lartë, duke e parashikuar si gjykatë me qëllime unifikuese të interpretimit të ligjit dhe të harmonizimit të praktikës gjyqësore.

34. Gjykata evidenton se edhe në nenin 4 të Protokollit shtesë nr. 7 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut “E drejta për të mos u gjykuar ose dënuar dy herë”, parashikohet se: “Askush nuk mund të ndiqet ose të dënohet penalisht nga juridiksioni i të njëjtit Shtet për një vepër për të cilën ai më parë ka qenë shpallur i pafajshëm ose dënuar me një vendim gjyqësor të formës së prerë, në përputhje me ligjin dhe procedurën penale të atij Shteti. Dispozitat e paragrafit të mësipërm nuk pengojnë rihapjen e procesit, në përputhje me ligjin dhe procedurën penale të Shtetit të interesuar, në rast se fakte të reja ose të zbuluara rishtazi, ose një mangësi themelore në procedimet e mëparshme janë të një natyre të tillë, që mund të cenojnë vendimin e dhënë. Asnjë derogim nuk lejohet për këtë nen në përputhje me nenin 15 të Konventës.”.

35. Po në këtë drejtim, Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ) ka theksuar se autoriteti që ushtron kompetencën e rishikimit të një akti ose procesi duhet të bëjë të gjitha përpjekjet e mundshme për të gjetur një balancë të drejtë midis interesave të individit dhe nevojës për të siguruar efektivitetin e sistemit të drejtësisë (*çështja Bujnita kundër Moldavisë, 16 janar 2007 dhe çështja Xheraj kundër Shqipërisë, 29 korrik 2008*).

36. Çështja e rihapjes së proceseve gjyqësore si një formë e *restitutio in integrum* është objekti edhe i Rekomandimit R (2000) 2 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për rishqyrtimin ose rihapjen e çështjeve të caktuara në nivel të brendshëm. Gjykata vëren se qëllimi themelor i rekomandimit është të sigurojë një mbrojtje të përshtatshme të viktimave ndaj disa shkeljeve të rënda të Konventës, të konstatuara nga GJEDNJ-ja. Ky sistem nënkupton që individët në fjalë duhet të kenë të drejtë të paraqesin kërkesat e nevojshme para gjykatave kompetente ose para një organi tjetër të brendshëm (*shih rekomandimin R(2000)2 të Këshillit të Evropës*).

37. Nga sa më lart, Gjykata thekson se referuar edhe standardeve ndërkombëtare nuk ka detyrime të cilat referojnë patjetër te një gjykatë më e lartë në shkallë, për sa i përket vendimit që urdhëron rigjykimin e çështjes, por e lënë në vlerësimin e shteteve, në përputhje me ligjin dhe procedurën penale të shtetit përkatës.

38. Edhe në drejtim të së drejtës së ankimit, Gjykata vëren se sipas modelit të përzgjedhur nga ligjvënësi, me ndryshimet që iu bënë KPP-së në vitin 2002, ky lloj vendimi konsiderohej i formës së prerë dhe ndaj tij nuk mund të paraqitej ankim, për sa kohë që kompetencën për të shqyrtuar kërkesën për rishikim e kishte gjykata më e lartë brenda sistemit gjyqësor. Ndërkohë, vetë Gjykata e Lartë ka shqyrtuar, sipas kompetencës së kohës, rishikimin e vendimeve të dhëna prej saj. Duke iu referuar rregullimit të ri kushtetues që i është bërë Gjykatës së Lartë me ndryshimet kushtetuese të vitit 2016, në drejtim të kompetencave të saj, ajo shqyrton vetëm çështje që lidhen me kuptimin dhe zbatimin e ligjit për të siguruar njësimin ose zhvillimin e praktikës gjyqësore. Edhe në nenin 432 të KPP-së janë përcaktuar në mënyrë të qartë shkaqet për të cilat mund të investohet Gjykata e Lartë për ushtrimin e kompetencës së saj si gjykatë ligji. Në këtë kuptim, zgjedhja e modelit të shqyrtimit të kërkesës për rishikim do të ishte ose gjykata e shkallës së parë, ose gjykata e apelit. Nëse kompetenca do t'i lihej gjykatës së apelit, si gjykatë më e lartë fakti, përsëri do të kishte të njëjtat pasoja për individin në drejtim të paankueshmërisë së vendimit në një gjykatë më të lartë se ajo që shqyrton kërkesën, ose në drejtim të rishikimit të vendimeve të dhëna prej saj.

39. Në vazhdimësi të kësaj analize, Gjykata vlerëson se dhënia e kompetencës për kërkesat për rishikim, si mjet i jashtëzakonshëm ankimi, gjykatës së shkallës së parë, është një garanci më e lartë për interesat e të dënuarit se sa do të ishte në kushtet e caktimit i kësaj kompetence gjykatave më të larta (p.sh. Gjykatës së Lartë, vendimi i së cilës nuk do të kishte ankim), pasi sistemi i apelit dhe rekursit, i cili parashikon të drejtën e ankimit, në të dyja fazat e procesit të rishikimit në tërësi, sipas parashikimeve të neneve 449–458 të KPP-së, e garanton kontrollin e shkallëzuar gjyqësor, në kuptimin vazhdues të procesit, sikundër edhe neni 34 i Kushtetutës përcakton.

40. Duke iu referuar edhe kontekstit historik, Gjykata vëren se shqyrtimi i kërkesës për rishikim nga gjykata e shkallës së parë ka qenë pjesë e legjislacionit procedural penal, në formën fillestare të KPP-së, miratuar në vitin 1995. Konkretisht, referuar neneve 452–456 të KPP-së, kërkesa për rishikim, ashtu si edhe gjykimi i rishikimit, bëheshin pranë gjykatës së shkallës së parë. Në lidhje me të drejtën e ankimit, KPP-ja parashikonte se vendimi i dhënë në gjykimin e rishikimit mund të ankimohej në gjykatën e apelit (neni 458). Ky parashikim ligjor është zbatuar gjatë viteve 1995–2002. Nga kjo pikëpamje, procedura e rishikimit e urdhëruar nga një gjykatë e të njëjtit nivel i është përgjigjur në kohë konceptit kushtetues të “gjykatës më të lartë”, edhe në kohën e miratimit të KPP-së, kur vepronte neni 9 i ligjit nr. 7561/1992 “Për disa ndryshime e plotësime në ligjin nr. 7491, datë 29.4.1991 “Për dispozitat kryesore kushtetuese””, sipas të cilit “vendimet gjyqësore mund të anulohen, të prishen ose të ndryshohen vetëm me vendim të një gjykate më të lartë, në kushtet e parashikuara me ligj”. Gjithashtu, procedura e rishikimit, e urdhëruar nga një gjykatë e të njëjtit nivel, i është përgjigjur konceptit kushtetues të “gjykatës më të lartë” edhe pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës, që solli konceptin kushtetues të “gjykatës më të lartë” në nenet 34 dhe 43, deri në vitin 2002 me ndryshimet e ligjit nr.8813, datë 13.6.2002 “Për disa shtesa e ndryshime në ligjin nr. 7905, datë 21.3.1995 “Kodi i Procedurës Penale i Republikës së Shqipërisë””.

41. Për sa më lart, në përfundim të kësaj analize, Gjykata vlerëson se standardet e përmendura në nenin 34 të Kushtetutës nuk cenohen nga parashikimet ligjore të KPP-së për institutin e rishikimit, në kuadrin e tërësisë së këtij instituti, duke përfshirë vendimmarrjet e gjykatave si në fazën e kërkesës për rishikim, edhe në fazën e gjykimin të rishikimit, por edhe apelimet, si dhe rekursin ndaj këtyre vendimeve, si garancia më e lartë e të dënuarit kur ushtron të drejtën e rishikimit ndaj një vendimi gjyqësor të formës së prerë.

42. Për rrjedhojë, Gjykata arrin në përfundimin se pretendimet e gjykatës referuese se pikat 1 dhe 3 të KPP-së, sipas objektit të kërkesës, bien në kundërshtim me nenet 4, 34 dhe 116 të Kushtetutës, janë të pabazuara dhe nuk duhen pranuar.

B.2. Për pretendimin e cenimit të parimit të pavarësisë në aspektin e kontrollit gjyqësor të shkallëzuar

43. Kërkesja pretendon se neni 453 i KPP-së, pikat 1 dhe 3, sipas objektit të kërkesës, bien ndesh me parimin e pavarësisë në aspektin e kontrollit gjyqësor të shkallëzuar, sanksionuar në nenet 135 dhe 145 të Kushtetutës. Sipas saj, kontrolli i shkaqeve të kërkesës për rishikim dhe më pas dërgimi i çështjes për gjykim të rishikimit në shkallën e parë, me trup tjetër gjykues, cenon këto parime kushtetuese.

44. Subjekti i interesuar, Kuvendi i Shqipërisë, prapëson se ndryshimi i nenit 453 të KPP-së ka ndryshuar vetëm gjykatën e rishikimit. Lejimi i ankimit ndaj vendimit të gjykatës rishikuese garanton parimin se pushteti gjyqësor ushtrohet i shkallëzuar, sipas parimit të kontrollit të vendimeve gjyqësore të gjykatave më të ulëta nga ato më të larta. Në hartimin e ligjit nr. 35/2017, ligjvënësi i ka pasur në konsideratë përcaktimet kushtetuese dhe zgjidhja e bërë prej tij, në lidhje me gjykatën që shqyrton rishikimin, nuk cenon asnjë nga parimet kushtetuese të pretenduara në kërkesën e gjykatës referuese. Gjithashtu, edhe subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave, prapëson se nuk cenohet asnjë parim kushtetues.

45. Gjykata çmon t’i vlerësojë këto pretendime në këndvështrimin e standardeve kushtetuese të lidhura me mbrojtjen e të drejtave themelore të njeriut dhe garancitë për ankimin dhe kontrollin gjyqësor që Kushtetuta parashikon për çdo individ, për rrjedhojë edhe për të dënuarit që kërkojnë të përfitojnë nga instituti i rishikimit të vendimeve të formës së prerë.

46. Kushtetuta në nenin 135 parashikon se pushteti gjyqësor ushtrohet nga Gjykata e Lartë, si dhe nga gjykatat e apelit dhe gjykatat e shkallës së parë, të cilat krijohen me ligj. Ndërsa, neni 145, pika 1, i Kushtetutës parashikon: “Gjyqtarët janë të pavarur dhe u nënshtrohen vetëm Kushtetutës dhe ligjeve”. Këto parime kushtetuese janë analizuar gjerësisht nga Gjykata, e cila rithekson disa nga

standardet e saj, sipas të cilave, pavarësia e gjyqtarëve dhe e gjykatave është një element thelbësor i shtetit të së drejtës. Parimi i pavarësisë, i deklaruar në disa dispozita të Kushtetutës, kërkon, në radhë të parë, që gjyqtarët dhe gjykatat ndërsa japin drejtësi, t'u nënshtrohen vetëm Kushtetutës dhe ligjeve (*shih vendimin nr. 5, datë 16.2.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

47. Në këtë kuptim, pushteti gjyqësor, përveç pavarësisë së jashtme, ka edhe një pavarësi të brendshme, në kuptimin që gjyqtarët i nënshtrohen vetëm Kushtetutës dhe ligjeve (*shih vendimin nr. 40, datë 7.7.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Në drejtim të pavarësisë së brendshme të pushtetit gjyqësor, Gjykata rithekson se është po aq e rëndësishme sa edhe pavarësia e jashtme e tij. Një gjyqtar, në ushtrimin e funksioneve të tij, është vartës i askujt; ai ose ajo është bartës i një funksioni shtetëror dhe, në këtë kuptim, i shërben dhe i përgjigjet vetëm ligjit. Pavarësia e gjyqësorit nuk është vetëm e pushtetit si një i tërë *vis-à-vis* pushteteve të tjera të shtetit, sepse ka edhe një aspekt të “brendshëm”. Çdo gjyqtar, pavarësisht vendit të tij në sistemin gjyqësor, ushtron të njëjtin autoritet gjyqësor (*shih vendimin nr. 34, datë 10.4.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

48. Nga ana tjetër, Gjykata ka theksuar se pavarësia e gjyqtarëve dhe gjykatave, si dhe autoriteti i tyre gjyqësor, nuk janë një qëllim në vetvete. Respektimi i këtij parimi është një kusht i nevojshëm për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut. Në paragrafin e dytë të nenit 42 të Kushtetutës parashikohet: “Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave të tij kushtetuese dhe ligjore, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj”. Në këtë kuptim, kjo pavarësi nuk është një privilegj, por një nga detyrat themelore të gjyqtarëve dhe të gjykatës, që rrjedh nga të drejtat e njeriut për të pasur një arbitër të paanshëm në një konflikt, të garantuar nga Kushtetuta. Garantimi i një standardi të tillë përbën dhe kriterin orientues për të vlerësuar pavarësinë e gjyqtarëve dhe të gjykatave (*shih vendimin nr. 11, datë 2.4.2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

49. Në këndvështrim të këtyre standardeve, Gjykata vlerëson se parimi i pavarësisë dhe i shkallëzimit të kontrollit gjyqësor, si dhe organizimi kushtetues i këtij pushteti, te pjesa e nëntë e Kushtetutës (Gjykatat), nenet 135–147/ë të saj, janë përcaktime dhe parime kushtetuese në funksion të garantimit të të drejtave dhe lirive themelore të individit. Në këtë këndvështrim, për sa kohë që, sipas analizës së Gjykatës, instituti i rishikimit si tërësi garanton të drejtën e ankimit të të dënuarit, përmes apelimit dhe rekursit, në të dyja fazat e procesit, atë të refuzimit të kërkesës për rishikim dhe kur kërkesa për rishikim pranohet, të vendimit gjyqësor të rishikuar, parashikuar nga nenet 449 - 458 të KPP-së (*paragrafët 32 e 39 të vendimit*), atëherë edhe standardi i garancive kushtetuese të ankimit dhe të kontrollit gjyqësor të shkallëzuar është i garantuar.

50. Gjykata thekson se sistemi gjyqësor është një sistem korrigjues subsidiar, i cili nga mënyra se si është ndërtuar dhe funksionon u përgjigjet të gjitha pretendimeve për shkelje të të drejtave dhe lirive themelore, dhe individit ka mundësinë që në çdo hallkë, fazë ose shkallë të procesit të ngrejë pretendime konkrete për gjykatën e pavarur dhe të paanshme, të krijuar me ligj. Gjithashtu, sipas Gjykatës, parimi i shkallëzimit duhet të interpretohet duke u dhënë kuptim të gjitha normave kushtetuese, në kuptimin që nëse interpretohet vetëm literalisht, ai nuk u jep zgjidhje të gjitha situatave.

51. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se pretendimet e gjykatës referuese nuk janë argumentuar nga pikëpamja e standardeve kushtetuese, prandaj dhe nuk janë të bazuara në kuptim të cenimit të parimit të shkallëzimit të pushtetit gjyqësor.

52. Si përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e gjykatës referuese, se togfjalëshi “nga gjykata e shkallës së parë që ka dhënë vendimin në dhomën e këshillimit”, parashikuar në pikën 1 të nenit 453 të KPP-së, si dhe togfjalëshi “..i së njëjtës gjykatë”, i parashikuar në pikën 3 të nenit 453 të KPP-së, bien ndesh me Kushtetutën, janë të pabazuara.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “a” dhe 134, pika 1, shkronja “dh”, të Kushtetutës, si dhe nenit 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

Rrëzimin e kërkesës.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë, dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 26.1.2021

Shpallur më 26.2.2021

KRYETARE: Vitore Tusha

ANËTARË: Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari, Përparim Kalo, Altin Binaj, Elsa Toska, Sonila Bejtja

MENDIM PARALEL

1. Për arsye se nuk ndajmë të njëjtin qëndrim lidhur me legjitimitimin pjesërisht të gjykatës referuese, e çmojmë të rëndësishme të shprehemi për sa vijon.

2. Siç rezulton nga vendimi, shumica është shprehur lidhur me legjitimitimin e gjykatës referuese: “Gjykata vëren se në të gjitha kërkesat gjykata referuese është vënë në lëvizje nga kërkesa për rishikim e të pandehurve kundër vendimeve të gjykatave të shkallës së parë që kanë vendosur fajësinë e tyre. Bazuar në pikën 3 të nenit 453 të KPP-së, kompetenca e gjykatës referuese, nëse arrin në përfundimin se kërkesa për rishikim do të pranohet, është të vendosë dërgimin e çështjes për rigjykim një tjetër trupi gjykues të së njëjtës shkallë (Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë në rastet në shqyrtim). Për pasojë, Gjykata vlerëson se bazuar në nenin 48, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, gjykata referuese nuk legjitimohet në lidhje me pretendimet e lidhura me dërgimin e çështjes për rigjykim nga gjykata e shkallës së parë në gjykatën e apelit, pasi nuk gjendet në asnjë nga rastet që ka për shqyrtim përpara saj. Në përfundim, Gjykata çmon se gjykata referuese plotëson kriteret e legjitimitimit, në kuptim të nenit 145/2 të Kushtetutës dhe nenit 68 të ligjit nr. 8577/2000, vetëm në rastet e dërgimit të çështjes për rigjykim nga një trup gjykues në një tjetër të së njëjtës shkallë” (paragrafi 22 i vendimit).

3. Sikundër konstatohet, në thelb shumica e ka kufizuar shqyrtimin e çështjes, duke mos marrë në analizë pretendimet e gjykatës referuese të lidhura me dërgimin e çështjes për rigjykim nga gjykata e shkallës së parë në gjykatën e apelit, kur kërkesa është bërë vetëm kundër vendimit të saj, sipas nenit 453, pika 3, të KPP-së, me argumentin se gjykata referuese nuk gjendet në asnjë rast përpara kësaj situate.

4. Gjykata referuese ka parashtruar në kërkesën e saj se neni 453, pikat 1 dhe 3 të KPP-së, sipas objektit të kërkesës, bie ndesh me parimin se pushteti gjyqësor ushtrohet i shkallëzuar, sipas parimit të kontrollit të gjykatave më të ulëta nga ato më të larta, parashikuar nga neni 135 i Kushtetutës, pasi

nuk ka kuptim që një trup gjyqësor i së njëjtës shkallë të prishë dhe të rikthejë për rigjykim një vendim gjyqësor të gjykuar nga një trup gjykues i së njëjtës shkallë gjykimi, ose të një gjykate më të lartë, sikurse është ajo e apelit (*shih paragrafin 15 të kërkesës, me numër akti 687, datë 6.9.2018*).

5. Nga sa më lart, gjykata referuese, bazuar në nenin 68/2 të ligjit nr.8577/2000, ka parashtruar si shkak antikushtetutshmërie edhe situatën kur gjykata e shkallës së parë ia dërgon çështjen për rigjykim gjykatës së apelit.

6. Në vlerësimin tonë kjo Gjykatë kishte detyrimin e përcaktimit të kufijve të shqyrtimit të çështjes brenda objektit të kërkesës dhe për të gjitha shkaqet e parashtruara në të, si dy kushte ligjore të plotësuara njëkohësisht, pa e kufizuar legjitimitimin e gjykatës referuese vetëm për një pjesë të shkaqeve të parashtruara në kërkesë. Shqyrtimi dhe analiza e çështjes nga pikëpamja e standardeve kushtetuese është e ndërruarur dhe e ndërlidhur edhe me pretendimet për antikushtetutshmëri në rastin kur çështja dërgohet për rigjykim nga gjykata e shkallës së parë në gjykatën e apelit, kur kërkesa për rishikim është bërë vetëm kundër vendimit të saj.

7. Neni 48 i ligjit nr .8577/2000 parashikon se kufijtë e shqyrtimit të çështjes janë brenda objektit të kërkesës dhe shkaqeve të parashtruara në të. Në parashtrimet e saj gjykata referuese ka paraqitur si shkak antikushtetutshmërie pretendimin se togfjalëshi “nga gjykata e shkallës së parë që ka dhënë vendimin në dhomën e këshillimit” (pika 1 e nenit 453 të KPP-së) bie në kundërshtim me dispozitat kushtetuese. Sipas saj, gjykata e shkallës së parë nuk mund të jetë gjykatë kompetente as për dërgimin e çështjes në të njëjtën gjykatë me trup tjetër gjykues, as për dërgimin e çështjes në gjykatën e apelit, kur kërkohet vetëm rishikimi i këtij vendimi. Ne, anëtarët në pakicë, vlerësojmë se shtrirja e kufijve të shqyrtimit të çështjes duhet të ishte realizuar edhe brenda kësaj pjese të objektit të kërkesës. Për më tepër, referuar pikës 2 të nenit 48 të ligjit nr. 8577/2000, Gjykata mund ta shtrijë shqyrtimin edhe në akte të tjera normative, kur ajo vlerëson se ka lidhje midis objektit të kërkesës dhe këtyre akteve. Mendojmë se çështja objekt shqyrtimi është pikërisht rasti kur kjo Gjykatë do të duhej të shprehej edhe në lidhje me këtë pretendim të kërkuar, bazuar edhe në pikën 2 të nenit 48 të ligjit nr. 8577/2000.

8. Gjykata në jurisprudencën e saj ka theksuar se nenet 124 dhe 132 të Kushtetutës shprehen qartësisht në lidhje me forcën detyruese të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese për të gjitha organet kushtetuese, autoritetet publike, duke përfshirë edhe gjykatat. Zbatimi i vendimeve të Gjykatës Kushtetuese është detyrim kushtetues. Ato kanë fuqi detyruese të përgjithshme dhe janë përfundimtare. Si të tilla, përbëjnë jurisprudencë kushtetuese, për rrjedhojë kanë efektet e forcës së ligjit. Ky efekt detyrues ka të bëjë si me pjesën urdhëruese, ashtu edhe me pjesën arsyetuese të vendimit. (*shih vendimet nr.2, datë 18.1.2017; nr. 21, datë 29.4.2010; nr. 14, datë 3.6.2009; nr. 5, datë 7.2.2001 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë këndvështrim, kjo qasje e shumicës, nga pikëpamja konkrete dhe praktike, për të ardhmen, i vë gjykatat e shkallës së parë në situatën ku për zgjidhjen e çështjeve, në hipotezën që do të kenë për shqyrtim një kërkesë për rishikim ku i kërkohet dërgimi në gjykatën e apelit, do të duhej ose ta pezullonin gjykimin dhe ta dërgonin çështjen pranë Gjykatës Kushtetuese, ose duke ndjekur linjën e arsytimit të kësaj gjykate për çështjen në shqyrtim do të duhej të bënin të gjitha përpjekjet për ta interpretuar atë në përputhje me Kushtetutën, nisur nga fakti se arsyetimi i vendimeve të Gjykatës Kushtetuese është detyrues dhe ka forcën e ligjit. Në këtë linjë ne vlerësojmë se shumica, për të shmangur edhe efekte të paqarta nga pikëpamja praktike, do të duhej të arrinte në konkluzione përfundimtare për pikat 1 dhe 3 të nenit 453 të KPP-së.

9. Nga ana tjetër referuar qëndrimit të shumicës, arrihet në konkluzionin se kur gjykatës së shkallës së parë do t'i paraqitet kërkesa për rishikim për një vendim të gjykatës së apelit, do të duhet ta pezullojë gjykimin dhe ta dërgojë çështjen para Gjykatës Kushtetuese. Kjo lloj qasje vetëm sa e shtyn në kohë shqyrtimin e kësaj pjese të kërimit, por nuk i mbyll dilemat për antikushtetutshmëri

për një pjesë të dispozitës, referuar paragrafit 3 të nenit 453 të KPP-së, shprehjes “*ose ia dërgon gjykatës së apelit*”, sikundër u shprehëm më lart (*paragrafi 8 i kësaj pakice*).

10. Ndërkohë, linja e arsyetimit e mbajtur nga kjo Gjykatë dhe tërësia e argumenteve të shtjelluara për interpretimin e nenit 34 të Kushtetutës, duket se u jep përgjigje edhe shkaqeve për antikushtetutshmëri, në rastet kur kërkesa për rishikim pranohet nga gjykata e shkallës së parë dhe i dërgohet gjykatës së apelit, dhe në këtë kuptim përforcon edhe më shumë argumentin se gjykata referuese nuk duhej të kufizohej në legjitimitimin e pjesshëm.

11. Si konkluzion, për të gjitha arsyet e mësipërme, kjo Gjykatë nuk duhej të legjitimonte pjesërisht gjykatën referuese.

Shpallur më 26.2.2021.

ANËTARË: Përparim Kalo, Elsa Toska